

POSTANOWIENIE

Dnia 11 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o rekompensatę z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11
sierpnia 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

2. odstępuje od obciążenia skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz adwokata J. K. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych plus podatek VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 4 marca 2020 r., III Aua [...], oddalił apelację wnioskodawcy E. K. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z 20 maja 2019 r., oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 11 stycznia 2019 r. odmawiającej mu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: (-) art. 32 Konstytucji RP przez potraktowanie w sposób dyskryminujący skarżącego albowiem został on potraktowany gorzej niż podobne do niego osoby podlegające reżimowi o emeryturach pomostowych i Konstytucji RP, które spełniły nawet niższe wymagania przy uzyskiwaniu uprawnień emerytalnych niż skarżący, w zakresie nabierania uprawnień emerytalnych; (-) art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924) przez niezastosowanie i przyjęcie, iż skarżący nie nabył prawa do emerytury pomimo, że udowodnił okres 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat pracy w warunkach szczególnych i tylko z uwagi na wiek nie został uwzględniony jego wniosek; (-) art. 386 § 4 k.p.c. przez niezastosowanie i nieuwzględnienie faktu, iż Sąd Okręgowy dopuścił się nierozpoznania istoty sprawy (w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.) w zakresie żądania odwołania; (-) art. 382 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie i dokonanie rozstrzygnięcia na podstawie jedynie części zebranego materiału, z poczynieniem ustaleń, jakie stały w sprzeczności ze spójnie uargumentowanym stanowiskiem wnioskodawcy; (-) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewłaściwe zastosowanie skutkujące brakiem wskazania w uzasadnieniu wyroku z jakiego powodu Sąd dokonał określonych ustaleń oraz nie wykazaniem przyczyn, dla których innym tezom odmówił słuszności.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz o uchylenie w całości orzeczenia Sądu pierwszej instancji, ewentualnie, o zmianę zaskarżonego prawomocnego wyroku przez uwzględnienie odwołania wnioskodawcy w całości. Dodatkowo wniósł o rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu przez zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych za wszystkie instancje, w tym za postępowania wywołane niniejszą skargą. Pełnomocnik skarżącego wniósł nadto o przyznanie mu wynagrodzenia z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu według norm przepisanych oświadczając, że nie zostało ono uiszczzone ani w całości ani w części.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych, tj. art. 32 Konstytucji RP w kontekście art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 4 tej ustawy celem udzielenia odpowiedzi na pytanie: „czy przepisy 4 oraz 21 ustawy o emeryturach pomostowych powinien być interpretowany w oderwaniu od zasady niedyskryminowania wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP”. Dodatkowo wskazano, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona ponieważ wnioskodawca został dyskryminowany w świetle Konstytucyjnej zasady niedyskryminacji, bowiem mimo spełnienia przez niego wymogów takich, jak osoby które poniosły podobny wysiłek pracowniczy, to jednak nie otrzymał on wnioskowanej rekompensaty z uwagi na fakt, iż jest on od nich starszy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Natomiast co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja

2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Wypada zauważyć, że skarżący łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z potrzebą wykładni przepisów prawa. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje potrzeba wykładni przepisów, od których rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia oraz wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala na stwierdzenie, że zachodzi choćby jedna z powołanych przez skarżącego przesłanek przedsądu. Należy bowiem podkreślić, że z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak pod rozwagę nieważność postępowania. Zgodnie z art. 398³ § 1 k.p.c., skargę

kasacyjną można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub podstawie naruszenia przepisów postępowania. Obie podstawy kasacyjne pozostają ze sobą w związku funkcjonalnym. W świetle art. 382 w związku z art. 378 § 1 i w związku z art. 391 § 1 k.p.c. nie jest bowiem możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541). I odwrotnie - zarzuty naruszenia przepisów postępowania mają znaczenie, jeżeli uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Zatem wpierw decyduje prawidłowo rozumiane prawo materialne, które określa przesłanki dochodzonego świadczenia, a te wyznaczają, jakie ustalenia stanu faktycznego są konieczne i mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu (art. 227 k.p.c.). Zarzuty podstawy procesowej nie mogą być dowolne, lecz muszą pozostawać w związku z normą prawa materialnego, od której zależy wynik sprawy. Poza tym nie powinny pomijać ograniczenia z art. 398³ § 3 k.p.c., w myśl którego podstawy skargi kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W postępowaniu kasacyjnym zachodzi też związanie ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Kwestia przysługiwania rekompensaty została dostatecznie wyjaśniona w orzecznictwie, w tym chociażby w wyroku Sądu Najwyższego z 19 lutego 2021 r. (I USKP 13/21, LEX nr 3122751). Sąd Najwyższy wskazał, że rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Jeśli więc ubezpieczony ma taką możliwość (legitymując wymaganym stażem pracy - ogólnym i w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na dzień wejścia w życie ustawy emerytalnej), lecz z niej nie korzysta - po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 ustawy emerytalnej, rekompensata mu nie przysługuje.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., o kosztach postępowania orzekając w zgodzie z art. 102 k.p.c. Dodatkowo Sąd Najwyższy

zasądził na rzecz adwokata J. K. kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych) plus podatek VAT tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

a.s.